

5в. Субекти на административното право

I. Понятие за субект на административното право

Субекти на административното право са гражданите, техните организации и държавните органи. Те имат определено правно положение в обществото. То се нарича правен статут и е уредено в Конституцията, законите и редица подзаконови актове.

Административната правосубектност представлява призната способност на субектите на административното право да бъдат носители на права и задължения в сферата на държавното управление, признати от законите.

Тя се състои от два елемента. Единият е административната правоспособност. Тя представлява възможност на субектите на административното право да придобиват права и да поемат задължения. Другият елемент е административната дееспособност. Това е възможност със собствени действия и волеизявления да се предизвикват промени в областта на държавното управление.

II. Гражданите като субект на административното право.

1. Административно правен статут.

Това е система от права и задължения на гражданите, регулирани от административното право, които засягат намиращите се на територията на България физически лица и в определени случаи – български граждани в чужбина.

Когато говорим за статут имаме предвид съществуващи устойчиви и трайни отношения.

2. Елементи на административноправния статут

а) гражданство – представлява политическа и правна връзка между държавата и конкретно лице. То се придобива и загубва по ред, който е установен в закон.

б) гражданска регистрация – уредена е в Закона за гражданската регистрация. Представлява вписване на събитията раждане, брак и смърт в регистрите за гражданското състояние и вписване на определени данни и факти за лицата в регистрите на населението. Всяко лице има личен регистрационен картон.

в) имената на българските граждани са уредени в същия закон. Те са елемент от административния статут на българските граждани. Съществуват правила за съставянето на имената и за тяхната промяна.

г) ЕГН – това административен идентификатор на подлежащите на регистрация физически лица. Представлява уникален номер, чрез който физическите лица се определят еднозначно. Това е елемент, освен това, от Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението – ЕСГРАОН.

д) адресът е еднозначно описание на мястото, където лицето живее или където то получава кореспонденцията си. Адресът включва област, община, населено място, площад, булевард, жилищен комплекс, квартал, номер, вход, етаж, апартамент. Всяко лице трябва да има постоянен или настоящ адрес. Адресната регистрация е отразяване на лицето е отразяване на постоянния и настоящия адрес в регистрите на населението и в Националната база данни “Население”.

е) за чужденците са установени специални правила за влизане и преминаване през страната, за работа и за пребиваване.

III. Организациите на гражданите като субекти на административното право.

Това са доброволни, недържавни образувания за задоволяване на различни цели. От гледна точка на целите те се делят на два вида – със стопанска и нестопанска цел. Те отразяват закрепеното в Конституцията право на свободно сдружаване.

Предвидени са процедури за регистрация. Държавата установява какви органи за управление трябва да имат, а организациите сами определят техния състав и целите, за които се създават.

За някои организации са установени специални правила – професионални съюзи, политически партии, религиозни организации и др. поради техния специфичен предмет.

IV. Държавните органи като субекти на административното право.

1. Понятие.

Това е лице или група лица, които осъществяват правно уредена дейност по упражняване на функциите на държавата и от нейно име.

Държавните органи са уредени в Конституцията, Закона за администрацията, редица специални закони, устройствени правилници и др.

Те прилагат средства и способности, които не се присъщи на другите правни субекти. При тях не говорим за прав и задължения, а за упражняване на правомощия в рамките на установена със закон компетентност. Създават се по определен ред.

2. Изпълнителни органи.

Един от видовете държавни органи са изпълнителните. Те са създадени и предвидени в закона за осъществяване на изпълнителна дейност. В закона за

администрацията са установени общи правила за структурата и техния персонален състав.

3. Видове изпълнителни органи

Съществуват различни видове изпълнителни органи в зависимост от различни критерии. От гледна точка на компетентността са такива с обща компетентност (МС, кметове, областни управители) и със специална – министрите, директори на дирекции, председатели на агенции и др. Изпълнителните органи са изборни и назначаеми, в зависимост от начина на формиране (кметовете на общини са изборни, а областните управители са назначаеми). В зависимост от териториалната компетентност те биват централни и местни.